

Şu küllî hadsiz nimetlere karşı, nasıl şu mahdud ve cüz'î şükrümle mukabele edebilirim?

Beşinci Dal /İkinci Meyve:

Eğer desen: Şu küllî hadsiz nimetlere karşı, nasıl şu mahdud ve cüz'î şükrümle mukabele edebilirim?

Elcevap: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikad ile...

Mesela, nasıl ki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile bir padişahın huzuruna girer ve görür ki her biri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: “Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?” Birden der: “Ey seyyidim! Bütün şu kıymettar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünkü sen onlara lâıyısın. Eğer benim iktidarım olsaydı bunların bir mislini sana hediye ederdim.” İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o bîçarenin o büyük ve küllî niyetini ve arzusunu ve o güzel ve yüksek itikad liyakatini, en büyük bir hediye gibi kabul eder.

Aynen öyle de âciz bir abd, namazında **أَلْتَحِيَّاتُ لِلَّهِ** der. Yani bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi onlar kadar tahiyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara hem daha fazlasına lâıyısın. İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem mesela kavun, kalbinde nüveler suretinde bin niyet eder ki “Yâ Hâlık'ım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin birçok yerlerinde ilan etmek isterim.” Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. “Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır.” şu sırra işaret eder. Hem

سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَرِضَاءَ نَفْسِكَ وَزِينَةَ عَرْشِكَ وَمَدَادِ كَلِمَاتِكَ وَنُسْبِحُكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ أَنْبِيَائِكَ وَأَوْلِيَائِكَ وَمَلَائِكَتِكَ

gibi hadsiz adetle tesbih etmenin hikmeti şu sırdan anlaşılır.

Hem nasıl bir zabıt, bütün neferatının yekûn hizmetlerini kendi namına padişaha takdim eder. Öyle de mahlukata zabıtlık eden ve hayvanat ve nebatata kumandanlık yapan ve mevcudat-ı arziyeye halifelik etmeye kabil olan ve kendi hususi âleminde kendini herkese vekil telakki eden insan **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** der. Bütün halkın ibadetlerini ve istianelerini, kendi namına Mabud-u Zülcelal'e takdim eder. Hem

سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَبِالسَّنَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ

der. Bütün mevcudatı kendi hesabına söylettirir. Hem

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بَعْدَ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مُرَكَّبَاتِهَا

der. Her şey namına bir salavat getirir. Çünkü her şey, nur-u Ahmedî (asm) ile alâkadardır. İşte tesbihatta, salavatlarda hadsiz adetlerin hikmetini anla.

Yirmi Dördüncü Söz / Beşinci Dal /İkinci Meyve